

Vývoj trestného činu vlastizrady na území Slovenskej republiky **Development of the crime of treason in the territory of the Slovak Republic**

JUDr. Erik Kostelník

Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva

Ústav verejného práva

Anotácia

Článok približuje vývoj trestnoprávnej ochrany štátnych zriadení nachádzajúcich sa na území Slovenska, prostredníctvom trestného činu vlastizrady, a to v období od Rakúsko-Uhorskej monarchie po súčasný platný stav. Prostredníctvom komparácie jednotlivých skutkových podstát trestných činov vlastizrady a ich znakov, skúmame akým spôsobom sa štátne zriadenie chránilo prostredníctvom trestnoprávných noriem v jeho jednotlivých vývojových etapách a k akým zmenám pri tomto vývoji v skutkových podstatách dochádzalo.

Annotation

The article describes the development of criminal law protection of state establishment that were located in Slovakia, in the manner of the crime of treason, in the period from the Austro-Hungarian monarchy to the current state of affairs. Through a way of comparing the individual merits of the crimes of treason and their features, we are examining how the state establishment was protected by criminal law in its various stages of development and what changes arose in this development in merits.

Kľúčové slová

vlastizrada, konanie proti štátu, historický vývoj

Keywords

treason, act against the state, historical development

Úvod

Trestné činy proti štátu predstavujú špecifickú časť trestného práva a to nie len zo samotnej podstaty týchto trestných činov, ale najmä z dôvodu, že štát, resp. štátne zriadenie v nich sám vystupuje ako chránený záujem, ktorý je potrebný prostredníctvom trestnoprávných sankcií chrániť. Špecifikum týchto trestných činov, najmä trestného činu vlastizrady (z pohľadu usporiadania podľa závažnosti, najzávažnejším trestným činom) je možné badať v skutkových podstatách, resp. detailnejšie v materiálnych či formálnych znakoch skutkových podstát. Potreba trestnoprávnej ochrany štátu a zakotvenie takýchto trestných činov bolo podmienené niekoľkými faktormi, pričom z dnešného pohľadu vieme povedať, že historický faktor, resp. historická skúsenosť štátu zohrávala najväčšiu úlohu. Táto historická skúsenosť, ktorá vychádza z poznania predchádzajúcich hrozieb a nebezpečenstiev, ktoré v minulosti ohrozili existenčné základy štátu a jeho bezpečnostné záujmy, umožnila zákonodarcovi identifikovať škodlivé činy a tie následne pretaviť do skutkových podstát, s následným

historickým vývojom, až do dnešnej podoby. Samozrejmosťou je, že vývoj týchto trestných činov, ktorý spočíval vo vytvorení nových, vypúšťaní starých alebo úpravách jednotlivých skutkových podstát, bol ovplyvnený sociálno-politickými zmenami v štáte. Spoločným menovateľom týchto trestných činov, bolo konanie proti štátu, ktoré však bolo v jednotlivých vývojových etapách štátneho zriadenia na území Slovenskej republiky vnímané prostredníctvom skutkových podstát rozdielne.

V rámci príspevku sa budeme venovať porovnávaniu právnej úpravy trestného činu vlastizrady a priblížime historický vývoj tohto trestného činu podľa trestnoprávných kódexov platných na území Slovenskej republiky od čias Rakúsko-Uhorska až po právnú úpravu v súčasne platnom Trestnom zákone. Cieľom príspevku je teda priblížiť vývojové tendencie úpravy trestného činu vlastizrady, prostredníctvom komparácie trestnoprávných predpisov platných na našom území a tým určiť ich historické odlišnosti. Komparácia bude vychádzať z nasledovných trestnoprávných predpisov:

1. Zákonného článku V/1878 Uhorský trestný zákonník o zločinoch a prečinoch,
2. Zákona č. 50/1923 Zb. na ochranu republiky,
3. Zákona č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky,
4. Zákona č. 86/1950 Zb. Trestný zákon,
5. Zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon,
6. Zákona č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon,

1. Trestný čin vlastizrady podľa Uhorskej právnej úpravy

V čase Rakúsko-Uhorskej monarchie, keď územie Slovenska patrilo pod Uhorsko a na našom území platil Uhorský právny systém, bol hlavným trestnoprávnym kódexom Zákonný článok č. V/1878 Uhorský trestný zákonník o zločinoch a prečinoch (ďalej len „Zákonný článok č. V/1878“). Ten v druhom diely (v dnešnom ponímaní osobitná časť) upravoval jednotlivé skutkové podstaty trestných činov, pričom hneď v prvej hlave bol pod § 126 a § 127 upravovaný trestný čin, resp. zločin tzv. velezrady. Pod týmto pojmom sa rozumel útok na kráľa, ktorý spočíval buď v zavraždení, úmyselnom zabití, či ublížení na tele kráľa alebo vydaním kráľa do nepriateľskej moci.

Za velezradu bolo považované aj konanie, ktoré smerovalo k bráneniu výkonu vládnutia kráľa alebo pozbavenie jeho osobnej slobody. Okrem priamym útokom voči kráľovi sa za velezradu klasifikoval aj akýkoľvek čin, ktorý smeroval k násilnej zmene zákonného následníctva trónu, násilnej zmene ústavy uhorského štátu alebo násilnému vniknutiu cudzej moci na územie uhorského štátu, prípadne odtrhnutiu niektorej časti Rakúsko-uhorskej monarchie.^[1]

Na základe vyššie uvedeného vieme určiť znaky skutkovej podstaty trestného činu velezrady nasledovne:

- Subjekt trestného činu je v tomto prípade všeobecný, teda dopustiť sa ho mohol štátny občan Uhorska alebo aj príslušník iného cudzieho štátu. Objekt trestného činu môžeme v tomto prípade chápať v užšom a širšom zmysle, a to v prípade § 126 život, zdravie, resp. telesná integrita panovníka a v prípade § 127 štátne zriadenie, teda Rakúsko-Uhorská Čo sa týka subjektívnej stránky, tak pre naplnenie skutkovej podstaty sa vo všeobecnosti vyžadovalo

úmyselné konanie, avšak s výnimkou ublíženia na tele kráľa alebo vydania kráľa do nepriateľskej moci, kde sa trestal aj pokus o takéto činy.

Zákonný článok č. V/1878 taktiež upravoval trestný čin „zrady štátu“, ktorý sa v súčasnom ponímaní najviac približuje k dnešnej úprave trestného činu vlastizrady. Tento trestný čin bol upravený v tretej hlave a mohol sa ho dopustiť len uhorský štátny príslušník a to spolčením sa s cudzou mocnosťou, úmyselným rozporom s cudzou mocnosťou s úmyslom vyvolať nepriateľský čin voči uhorskému štátu alebo pohnutím cudzej mocnosti k vojne voči Rakúsko-uhorskej monarchii.

Po prvej svetovej vojne, keď v októbri 1918 vznikla Československá republika, ako jeden z nástupníckych štátov Rakúsko-Uhorskej monarchie, Národný výbor Československej republiky, ako dočasný zákonodarný a výkonný orgán, prijal zákon č. 11/1918 Zb. o zriadení samostatného štátu československého (ďalej len „zákon č. 11/1918 Zb.“), ktorým prevzal do právneho poriadku všetky základné právne normy bývalej Rakúsko-Uhorskej monarchie. Zákon č. 11/1918, známy ako recepčná norma, vychádzal z predpokladu, že na území Čiech sa uplatňovali Rakúske právne predpisy a na území Slovenska sa uplatňovali Uhorské právne predpisy. Prijatím recepčnej normy sa teda stalo, že Uhorský trestný zákonník o zločinoch a prečinoch – zák. č. V/1878 sa s nevyhnutnými zmenami uplatňoval v územných podmienkach Slovenska takmer 200 rokov, a to až do roku 1950. Takéto nevyhnutné zmeny sa nepochybne museli týkať aj úpravy trestných činov proti štátnemu zriadeniu a to najmä z dôvodu, že Slovensko, resp. územie Slovenska už viac nepatrilo pod monarchiu, resp. panovníka, ako predstaviteľa suverenity a celistvosti monarchie. Z uvedeného dôvodu vyplynula potreba novej trestnoprávnej úpravy trestných činov proti štátnemu zriadeniu, teda v tom prípade už republiky, ktorá vyústila do prijatia zákona č. 50/1923 Zb. na ochranu republiky (ďalej len „zákon č. 50/1923 Zb.“).^[2]

Ako vyplýva z názvu, zákon č. 50/1923 Zb. upravoval trestné činy proti republike a jeho predstaviteľom, pričom v prvej hlave s názvom „úklady o republiku“ boli upravené konania smerované proti štátu. Išlo o trestný čin úkladov, prípravy úkladov a ohrozenie bezpečnosti republiky. Môžeme vidieť, že v tomto zákone sa neobjavuje pojem vlastizrada či velezrada, avšak prvý menovaný trestný čin „úklady“ vykazuje podobné znaky skutkovej podstaty. Trestného činu úkladov sa dopustil ten, kto sa pokúsil násilím zmeniť ústavu republiky, najmä ak išlo o samostatnosť, jednotnosť alebo demokraticko-republikánsku formu štátu. Ďalej sa úkladom dopustil ten, kto sa pokúsil násilím úplne znemožniť činnosť prezidenta, námestníka prezidenta, zákonodarného zboru, vlády alebo aj guvernéra Podkarpatskej Rusi a nakoniec, ten kto sa pokúsil násilím privlastniť územie republiky alebo odtrhnúť od nej časť.^[3]

Z uvedeného môžeme určiť znaky skutkovej podstaty trestného činu úkladov nasledovne:

- Subjekt trestného činu je opäť všeobecný, teda dopustiť sa ho mohol štátny občan alebo aj príslušník iného cudzieho štátu. Objektom v tomto prípade bola samotná ústava republiky, republika ako taká, jej samostatnosť a územie a najvyšší ústavný činiteľ. Z hľadiska subjektívnej stránky sa vyžadovalo úmyselné. Objektívna stránka potom spočívala v násilnom konaní smerujúcom k zmene ústavy republiky, znemožneniu činnosti ústavných činiteľov, pričleneniu územia republiky k cudziemu štátu alebo odtrhnutiu územia, pričom trestný bol aj pokus o takéto konanie a bol považovaný za dokonaný trestný čin.

Zmeny, ktoré v tomto období nastali sú logickým vyústením zmeny štátneho zriadenia a zánik potreby ochraňovať panovníka prostredníctvom trestnoprávných noriem. Napriek tomu, že v predmetnom zákone nebol výslovne trestný čin vlastizrady, resp. velezrady upravený, trestný čin úkladov predstavoval akúsi kombináciu trestných činov velezrady a zrady štátu upravených v zákonomom článku č. V/1878.

2. Povojnový vývoj a trestné kódexy v 20. storočí

Po druhej svetovej vojne nastala takzvaná obnova Československa, ktorá priniesla do právneho poriadku Československa mnoho významných zmien. Po februárovej revolúcii a prijatí ústavy z 9. mája 1948 sa v Československu začal proces prestavby právneho poriadku na socialistický právny poriadok. V zmysle ľudovodemokratického štátneho zriadenia bol prijatý aj zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky (ďalej len „zákon č. 231/1948 Zb.“), ktorým sa zakotvila významnosť trestnoprávnej ochrany ľudovodemokratickej republiky.^[4] Zákon v prvej hlave upravoval nasledovné trestné činy: velezrada, združovanie proti štátu, poburovanie proti republike a hanobenie republiky. Trestného činu velezrady sa v tomto období dopustil ten, kto sa pokúsil zničiť samostatnosť alebo ústavnú jednotnosť republiky, odtrhnúť od republiky časť jej územia, zničiť alebo rozvrátiť ľudovodemokratické zriadenie alebo spoločenskú alebo hospodársku sústavu republiky, zaručené ústavou, alebo násilím znemožniť ústavnú činnosť prezidenta republiky alebo jeho námestníka, zákonodarného zboru alebo vlády (Zboru povereníkov).^[5] Na základe uvedeného vieme vymedziť znaky skutkovej podstaty velezrady nasledovne:

- Subjekt, napriek označeniu velezrady, zostáva stále všeobecný (teda aj štátny občan aj občan cudzieho štátu), avšak v druhom odseku predmetného paragrafu, zákonodarca taktiež zošpecializoval subjekt tým, že vymedzil spáchanie skutku spolčením alebo spojením s cudzou mocou, či cudzím činiteľom. Objektom je na základe dikcie samostatnosť, ústavná jednotnosť a územie republiky, ľudovodemokratické zriadenie, spoločenská a hospodárska sústava republiky a nakoniec činnosť ústavných činiteľov. Subjektívna stránka vyžadovala úmyselné Objektívna stránka spočívala v konaní smerujúcom k zničeniu samostatnosti republiky, resp. ústavnej jednotnosti, odtrhnutiu časti územia republiky, zničeniu alebo rozvráteniu ľudovodemokratického zriadenia alebo hospodárskej sústavy republiky a napokon konanie znemožňujúce činnosť ústavných činiteľov, pričom trestný bol aj pokus o takéto konanie a bol považovaný za dokonaný trestný čin.

Dôležité je spomenúť, že zákon č. 231/1948 Zb. sa v právnom poriadku Československa uplatňoval len necelé 2 roky, nakoľko ešte v roku 1948 sa Vláda Československej republiky uzniesla na kodifikačnom programe známom ako právnická dvojročnica, na základe ktorej sa v priebehu dvoch rokov mali vypracovať nové základné právne kódexy. Výsledkom právnickej dvojročnice bola kodifikácia najvýznamnejších kódexov právneho poriadku a medzi nimi aj zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon (ďalej len „zákon č. 86/1950 Zb.“). Kodifikovaný trestný zákon po dlhých rokoch zjednotil roztrieštenú právnu úpravu, ktorá dovtedy bola rozdelená medzi územie Československa (niektoré právne predpisy mali dovtedy platnosť len na území Česka a niektoré na území Slovenska). Prvým trestným zákonom sa aj zaviedla logická štruktúra osobitnej časti, obsahujúca zoradenie trestných činov podľa ich významu a potreby ochrany. Ako uvádza J. Kuklík vo svojej knihe: „*Systematika do značnej miery reflektovala význam,*

kteřý socialistické právo přikládal ochraně jednotlivých zájmů. Na prvním místě byl lidovědemokratický stát se svojí marxistickou ideologií, vládnoucí režim a jeho společenské, hospodářské a sociální uspořádání, výstavba socialismu a zájmy pracujícího lidu. Teprve na dalším místě stál jednotlivec, jeho život, zdraví a majetek.^[6]

Na základe vyššie spomínanej systematiky, boli prvou hlavou osobitnej časti upravené trestné činy proti republike. Prvý oddiel niesol názov trestné činy proti základom republiky a pozostával z trestných činov velezrady, sdužovania proti republike, poburovania proti republike, podpory a propagácie fašizmu a podobných hnutí a sabotáže. Trestného činu velezrady sa teda dopustil ten, kto sa pokúšal o zničenie samostatnosti, či ústavnej jednoty republiky, odtrhnutia časti územia republiky, zničenie či rozvrátenie štátneho zriadenia alebo násilné znemožnenie činnosti prezidenta či vlády alebo aj ten, kto spácha niektorý z uvedených činov v spolčení alebo vojde do styku s cudzou mocou alebo cudzími činiteľmi.^[7] Ako môžeme vidieť, právna úprava velezrady bola takmer identická s úpravou v zákone č. 231/1948 Zb., pričom sa dá predpokladať, že práve vychádzala z tejto úpravy. Z uvedeného dôvodu preto nie je potrebné opätovne analyzovať jednotlivé znaky skutkovej podstaty tohto trestného činu.^[8] V uvedenom prípade je však dôležité zdôrazniť, že právna úprava trestného činu vlastizrady v polovici 20. storočia, začína zakotvovať špeciálny subjekt v rámci skutkovej podstaty aj keď ešte nie v takej podobe ako to poznáme v súčasnosti.

Posledným prijatým trestným kódexom v 20. storočí bol zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon (ďalej ako „zákon č. 140/1961 Zb.“), ktorý bol taktiež ako zákon č. 86/1950 Zb. prijatý na základe vytvorenia novej ústavy, ktorá viac odpovedala komunistickej ideológii. Predmetný trestný zákon vychádzal práve z poslednej novelizácie predchádzajúceho trestného zákona čo prispelo k rýchlosti jeho prípravy. Na kodifikácii bol cítiť najmä vplyv sovietskeho trestného práva. Rovnako ako v zákone č. 86/1950 Zb. tak aj v zákone č. 140/1961 Zb. sa uplatňovala chronologická postupnosť jednotlivých hláv, ktorá prestavovala určitú stupnicu ktorou sa určovalo, ktoré chránené záujmy sú najdôležitejšie z hľadiska ich ochrany, pričom sa opäť dostalo najväčšej trestnoprávnej ochrany štátu a spoločnosti. Prvá hlava a prvý oddiel osobitnej časti upravoval trestné činy proti základom republiky a pozostával z trestných činov vlastizrady, rozvracaní republiky, teroru, záškodníctva, sabotáže, podvracaní republiky, poškodzovania štátu svetovej socialistickej sústavy, poburovania, zneužívania náboženskej funkcie, hanobení republiky a jej predstaviteľa, ktorý sa ešte rozdeľoval na znižovanie vážnosti prezidenta republiky a hanobenie štátu svetovej socialistickej sústavy a jeho predstaviteľa. Ako môžeme vidieť, trestné činy proti republike, resp. štátnemu zriadeniu sa oproti ostatným predstaveným právnym predpisom rozšírili o značné množstvo nových trestných činov.

Zameriame sa teda na prvý trestný čin vlastizrady, ktorého skutková podstata bola oproti predchádzajúcej úprave významne zúžená a taktiež preformulovaná a to tak, že trestným činom vlastizrady sa dopustil československý občan, ktorý spáchal niektorý, už spomínaný, trestný čin rozvracania republiky, teroru, záškodníctva alebo sabotáže avšak, v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom.^[9] Na základe takejto dikcie je možné badať významné zmeny v jednotlivých znakoch skutkovej podstaty a to nasledovne:

- Subjekt je prvýkrát určený ako špeciálny tým, že sa vymedzil presne občan Československej republiky. Objektom bolo ústavné zriadenie, územná celistvosť obranyschopnosť

a samostatnosť republiky. Čo sa týka subjektívnej stránky, vyžadovalo sa úmyselné konanie páchatel'a a objektívna stránka bola naplnená až keď páchatel', resp. občan republiky spáchal trestný čin rozvracania republiky, teroru, záškodníctva alebo sabotáže v spojení s cudzou mocou alebo činiteľom.

Najvýznamnejšia zmena trestného činu vlastizrady bola v jeho subjekte, ktorý priamo nadväzuje aj na zmenu v objektívnej stránke a ako môžeme vidieť, obmedzil sa výlučne na štátneho občana, teda tak ako to upravoval ešte zákonný článok č. V/1878. Dôležité je uviesť, že takouto úpravou vznikla úplne nová konštrukcia objektívnej stránky, ktorá sa odvoláva na iné trestné činy, teda na jej naplnenie bolo vyžadované spáchanie iného trestného činu špeciálnym subjektom (výlučne štátnym občanom) a navyše podmienené spojením s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom. Takúto právnu úpravu trestného činu vlastizrady obsahuje aj súčasne platný zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, avšak s výnimkou jeho usporiadania podľa vyššie spomínanej systematiky. Právo jednotlivca sa dostalo do popredia a preto trestný čin vlastizrady dnes nájdeme až v siedmej hlave osobitnej časti.

Záver

Z predkladanej komparácie skutkových podstát najzávažnejších trestných činov proti štátnemu zriadeniu, teda velezrady, resp. vlastizrady je možné identifikovať jednoznačné vývojové tendencie, ovplyvnené viacerými faktormi. Trestný čin velezrady, ktorý bol podľa Uhorského právneho poriadku za čias monarchie chápaný útok na osobu panovníka, t.j. bol priamo naviazaný na jednu osobu, postupne prechádzal vývojom na ponímanie tohto útoku na celú monarchiu. Neskôr sa táto pôsobnosť rozšírila v modernejšom poňatí aj na ochranu hodnôt ako ústavné zriadenie a celistvosť štátneho územia. Preto možno konštatovať, že zákonný článok č. V/1878 za svoju dlhú pôsobnosť, predstavoval akúsi prechodnú právnu úpravu vymedzenia trestného činu velezrady typickú pre monarchiu, k vymedzeniu tohto trestného činu ochraňujúceho ústavné zriadenie štátu. V rámci priblíženia skutkových podstát trestných činov velezrady, resp. vlastizrady, je možné pozorovať, že na určité obdobie sa v právnych predpisoch upustilo od používania tohto pojmu a nahradil ho pojem „úklady proti republike“. Hlavným motívom bolo nepochybne zmena štátneho zriadenia, nakoľko pojem velezrada sa svojim významom viazala na monarchiu a pre republikové štátne zriadenia bolo vhodnejšie iné označenie. Tento pojem sa však v ďalšom vývoji opäť zaradil do trestnoprávnych predpisov, čo spôsobilo socialistické zákonodarstvo v zákonoch č. 231/1948 Zb. a v zákone č. 86/1950 Zb. Od pojmu velezrada sa napokon úplne upustilo prijatím zákona č. 140/1961 Zb., v ktorom bol nahradený tak ako ho poznáme dnes – „vlastizrada“, pričom takáto úprava zotrvala až do súčasnosti v súčasne platnom zákone č. 300/2005 Z. z.

Na základe takéhoto priblíženia skutkových podstát velezrady, resp. vlastizrady v jednotlivých historických obdobiach Slovenska, môžeme uviesť prostredníctvom znakov skutkovej podstaty nasledujúce závery:

- Objekt trestných činov sa menil v závislosti od štátneho zriadenia, prípadne politickej ideológie. Spočiatku bol objektom panovník, neskôr ústava, ústavné zriadenie, prípadne ľudovodemokratické štátne zriadenie. Chráneným objektom však takmer vždy bolo štátne územie, samostatnosť a obranyschopnosť jednotlivých štátnych zriadení. Subjekt trestných činov bol takmer vždy všeobecný a až v polovici 20. storočia sa subjekt začal konkretizovať

(prostredníctvom spolčenia alebo spojením s cudzou mocou alebo s cudzím činiteľom) až na výlučne občana štátneho zriadenia. Subjektívna stránka trestných činov vždy vyžadovala úmyselné konanie páchatela. Napokon objektívna stránka bola azda najdynamickejším znakom, nakoľko vnímanie konania smerujúceho proti štátnemu zriadeniu, bolo v jednotlivých obdobiach vnímané špecificky. Vo všeobecnosti sa však za takéto konanie považovalo také, ktoré smerovalo k zmene ústavného zriadenia alebo ústavy a ohrozuje integritu alebo celistvosť štátneho územia.

Na základe predkladanej komparácie je možné jednoznačne zhodnotiť, že ochrana štátu, resp. štátneho zriadenia prostriedkami trestného práva, spolu s ukladaním najprísnejších sankcií, mala v právnych poriadkoch na území Slovenska stále zastúpenie. Preto vzhľadom na dynamický vývoj štátnych zriadení na našom území, bolo z tohto pohľadu zaujímavé priblížiť aj vývoj konkrétneho trestného činu, ktorého úlohou bolo vždy chrániť dané štátne zriadenie v rôznych etapách vývoja na našom území.

Použité informačné zdroje

Čič, M.: Československé trestné právo, Bratislava – obzor, 1983

Kuklík, J. a kol.: Dějiny Československého práva 1945-1989, Praha, Auditorium s.r.o., 2011

Malý K. a kol.: Dějiny Českého a Československého práva do roku 1945, Praha, Linde Praha a.s., 1997, ISBN 80-7201-045-X

Vojáček L. – Schelle K.: Právní Dějiny na území Slovenska, Ostrava: KEY Publishing, 2007, ISBN 978-80-87071-43-4

Vojáček L. – Kolárik J. – Gábriš T.: Československé právne dejiny (1918-1992), Bratislava: EUROKÓDEX, 2011, ISBN 978-80-89447-42-8

Zákonný článok V/1878 Uhorský trestný zákonník o zločinoch a prečinoch

Zákon č. 50/1923 Zb. na ochranu republiky

Zákon č. 320/1940 Sl. z. o trestných činoch proti štátu

Zákon č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky

Zákon č. 86/1950 Zb. Trestný zákon

Zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon

Zákon č. 300/2005 Zb. Trestný zákon

Poznámky pod čiarou

^[1]§ 126 a § 127 – Zákonný článok č. V/1878

^[2]V uvedenom období od rozpadnutia Rakúsko-Uhorskej monarchie a platnosti recepčnej normy po prijatie zákona č. 50/1923 Zb. na ochranu republiky, nastala v Československu zvláštna situácia, kedy recipovaná právna úprava trestného činu „velezrady“, ktorý mal chrániť panovníka, musel byť

pretransformovaný na nové štátne zriadenie, pričom práve táto transformácia bezprostredne predchádzala prijatiu zákona č. 50/1923 Zb.

^[3] § 1 zákona č. 50/1923 Zb.

^[4] Predchodcom zákona č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky bol zákon č. 320/1940 Sl. z. o trestných činoch proti štátu, ktorý platil na území Slovenska v období samostatného Slovenského štátu. Tento zákon prakticky kopíroval predchádzajúcu právnu úpravu zákona č. 50/1923 Zb., pričom v prvom diely, ktorý niesol názov vlastizrada, boli upravené trestné činy ako úklady o republiku, príprava úkladov a ohrozenie bezpečnosti republiky. Napriek označeniu diela ako vlastizrada, subjektom týchto trestných činov mohla byť stále ktorákoľvek osoba či občan alebo cudzinec.

^[5] § 1 zákona č. 231/1948 Zb.

^[6] Kuklík J. a kol.: Dějiny Československého práva 1945-1989, Praha, Auditorium s.r.o., 2011, str. 114

^[7] § 78 zákona č. 86/1950 Zb. Trestný zákon

^[8] Až novelizáciou v roku 1957 sa skutková podstata velezrady zmenila a zjednotila prakticky do jednej vety, pričom už obsahovala ochranu socialistickej ideológie (*kto sa pokúsi zničiť vymoženosti pracujúceho ľudu dosiahnuté pri výstavbe socializmu*) a naopak bola vypustená ochrana ústavných činiteľov.

^[9] § 91 zákona č. 140/1961 Zb.